

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УСИК Олександр Олександрович - аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8312-3573>

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.4-2.38>

Встановлено, що міжнародне співробітництво – це регламентована нормами національного та міжнародного права спільна, широка за обсягами, цілеспрямована, транснаціональна діяльність двох та більше суб'єктів, яка організовується та реалізовується з приводу певних питань, які мають особливе значення на території декількох держав та/або для всієї міжнародної спільноти. З огляду на запропоноване визначення, міжнародне співробітництво застосовується у багатьох сферах суспільного життя, однією із яких є фізична культура та спорт.

Аргументовано, що фізична культура - це система знань, навичок, цінностей та практик, спрямованих на розвиток та підтримку фізичної активності, здоров'я, фізичної сили та витривалості людини. В свою чергу спорт представляє собою більш організовану діяльність, яка включає в себе змагання, тренування фізичних навичок з метою досягнення високих результатів. Він характеризується конкуренцією між спортсменами, дотриманням правил та норм, а також спеціалізованою спортивною інфраструктурою. Спорт включає в себе різні дисципліни та види змагань, які можуть бути індивідуальними або командними.

Узагальнено, що міжнародне співробітництво у сфері фізичної культури та спорту найбільш доцільно тлумачити як регламентовану положеннями міжнародних та національних нормативно-правових актів цілеспрямовану, широку за обсягами та методологією здійснення, спільну транснаціональну діяльність

України та інших суб'єктів міжнародного права, яка спрямована на забезпечення та розвиток фізичної культури та спорту.

Ключові слова: фізична культура, спорт, співробітництво, міжнародне співробітництво.

Постановка проблеми

Фізичне виховання та спорт в Україні має тисячолітню історію. Втім, дані інститути розвивались досить нерівномірно та постійно залежали від багатьох чинників, зокрема: соціальних, економічних, політичних, тощо. Зауважимо, що розвиток фізичної культури та спорту має важливе значення не тільки для здоров'я нації, а також сприяє економічному розвитку та забезпеченню соціальної та політичної стабільності в країні. Спорт створює можливості для взаємодії, співпраці та підтримки, сприяючи формуванню сильної та єдиної спортивної спільноти як на державному, так і міжнаціональному рівні. З огляду на це, важливим завданням законодавця є налагодження ефективного міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Стан дослідження

Окремі проблемні питання, присвячені проблемі розвитку фізичної культури та спорту в Україні, у своїх наукових працях розглядали: В.А. Базенко, М.М. Гнатовський, М.А. Журба, О.І. Іваненко, А.Ю. Клименко, В.М. Орел, М.О. Ткалич, О.О. Туряниця, Н.Г. Ярова та багато інших. Втім,

незважаючи на суттєвий теоретичний до-робок, в науковій літературі відсутні комплексні наукові дослідження, присвячені з'ясуванню сутності поняття та специфіки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Мета та завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб визначити поняття та розкрити особливості міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: з'ясувати сутність поняття міжнародне співробітництво; узагальнити теоретичні підходи щодо тлумачення таких категорій, як: спорт та фізична культура.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна статті полягає у тому, щоб в ній дістав подальшого опрацювання теоретичний підхід щодо визначення поняття та особливостей міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу

Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що з точки зору етимології, «співробітництво», зазвичай, тлумачать як: 1) спільна діяльність, спільні дії; 2) праця в якій-небудь установі. Похідний термін «співробітник» розтлумачується, як: 1) той, хто працює разом із ким-небудь, допомагає йому в якійсь справі; 2) особа, що працює в якійсь установі; службовець; 3) особа, що бере участь як автор у роботі періодичного чи багатотомного видання тощо [1, с.1367]. В.Т. Комзюк та Л.П. Гардоцький співробітництво охарактеризували як цілеспрямовану і постійну, спільну і узгоджену, широку за масштабами і різноманітну за формами та напрямками діяльність відповідних суб'єктів [2, с.102]. Тож, загальна суть співробітництва полягає у поєднанні дій двох сторін, за рахунок чого досягаються спільні цілі їх діяльності.

У свою чергу міжнародне співробітництво є більш складною категорією, адже в її зміст включаються додаткові правові, організаційні, соціальні, економічні та політич-

ні ознаки. Так, О.І. Бастриків зазначив, що вказана категорія є цілеспрямованою і постійною, спільною і погодженою, широкою за масштабами й різноманітною за формами та напрямками діяльності компетентних органів, що торкається загальних інтересів держав, які співпрацюють [3, с.103]. Але представлене визначення є виключенням, адже, як правило, вчені розглядають міжнародне співробітництво з урахуванням сфери його застосування. Наприклад, в у галузі забезпечення безпеки, міжнародне співробітництво, на переконання В.С. Гуславського, – це необхідний елемент поступального руху на шляху до міжнародної безпеки і воно передбачає поряд з міждержавним співробітництвом розвиток контактів на неурядовому рівні, співпрацю з громадськими організаціями. Важливою ланкою колективної безпеки є система забезпечення якісно нового рівня правоохоронного співробітництва України з іншими країнами, зокрема Співдружності незалежних держав [4, с.15]. Окрім того, науковець зауважує, що «сучасне міжнародне співробітництво – це новий загально-цивілізаційний рівень співробітництва, зокрема, у формі міжнародного обміну продуктами матеріального та духовного виробництва на взаємовигідній основі. Йому властиві рівноправ'я, невторчання у справи один одного, повага до державного суверенітету, об'єктивний гуманізм. Залежно від конкретної сфери співробітництва, галузі, у якій воно у даний час і у даних умовах здійснюється, безумовно, перевага віддається якійсь певній «якості» відносин, але пріоритетність однієї якості не означає нехтування іншими» [4]. В тій же площині міжнародне співробітництво розглядається С.М. Переп'юлкіним, який вважає, що це один із видів спільної діяльності держав, спрямованої на узгодження їх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні питань правоохоронної діяльності, на основі загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права. Вчений також наголошує: сучасному міжнародному співробітництву у сфері правоохоронної діяльності властиві такі основні ознаки: 1) воно є різновидом міжнародного співробітництва, елементом системи міжнародних відносин, і його характер та зміст залежать

від їх сутності; 2) міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності – це один із видів спільної діяльності держав в особі уповноважених на те органів, яка виникає на основі формування й цілеспрямованого проведення ними зовнішньої політики, що ґрунтується на спільності або збігові державних інтересів; 3) участь у міжнародному співробітництві у сфері правоохоронної діяльності є не стільки правом, скільки обов'язком держав; 4) міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності ґрунтується на нормах права; 5) міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності здійснюється з дотриманням певних принципів, які являють собою виражені в нормах права інформативно-керівні ідеї, положення, що визначають зміст галузі права, надають їй цілісність, єдність сукупності правових норм, об'єднаних предметом правового регулювання [5, с.7-8].

На основі викладеного, можемо сформулювати загальну дефініцію категорії «міжнародне співробітництво», відповідно до якої – це регламентована нормами національного та міжнародного права спільна, широка за обсягами, цілеспрямована, транснаціональна діяльність двох та більше суб'єктів, яка організовується та реалізовується з приводу певних питань, які мають особливе значення на території декількох держав та/або для всієї міжнародної спільноти. З огляду на запропоноване визначення, міжнародне співробітництво застосовується у багатьох сферах суспільного життя, однією із яких є фізична культура та спорт. Такий підхід обумовлює наявність ряду особливостей, які характеризують фізичну культуру та спорт як напрямок міжнародного співробітництва.

Так, термін «спорт» має розгалужене етимологічне значення та визначається у слониках, як: 1) сукупність поглядів, заходів, засобів та діяльності, спрямованої на досягнення високих результатів у змаганнях на основі психофізичного тренування, на фізичну освіту та активний відпочинок людей у вільний час; 2) історично обумовлене явище, що становить специфічну, соціально організовану, таку, що схвалюється суспільством, регламентовану правилами галузь (яка включає в себе змагання, підготовку до

них, систему відбору, реабілітації) співставлення фізичних та інтелектуальних здібностей та підготовленості окремої людини або команди спортсменів з метою досягнення спортивного результату; 3) фізичні вправи, які мають на меті розвиток і зміцнення організму і таке інше [1].

З приводу змісту фізичної культури справедливо наголошує Ю.М. Рєпкіна, яка вважає, що це складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих потреб, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх відносин між народами і зміцнення миру. Одним з елементів фізичної культури за позицією автора є спорт – органічна частина фізичної культури [6, с.15-16]. Схожу позицію підтримують Т.В. Шепеленко, О.Р. Лучко, С.С. Довженко та М.І. Дорош. Вчені пишуть, що категорія походить від явища культури – історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил та здібностей людини, що визначається у типах, формах організації життєдіяльності людини, а також матеріальних та духовних цінностях, які створені самою людиною. Людина у сфері культури здійснює діяльність у трьох аспектах: 1) пізнає культуру, яка зафіксована у духовних та матеріальних цінностях, що створені попереднім людським досвідом; 2) діє у громадському середовищі як носій визначених культурних цінностей; 3) створює нові культурні цінності, які стають базою для розвитку культури наступних поколінь. В свою чергу, фізична культура, на їх погляд, включає всі досягнення, які накопичені у процесі суспільно-історичної практики: рівень здоров'я, спортивної майстерності, науки, творів мистецтва, що пов'язані з фізичним вихованням, а також матеріальні (технічні) цінності (спортивні споруди, інвентар та інше). Зважаючи на це, фізична культура розтлумачена авторами, як особлива та самостійна сфера культури, яка виникла

і розвивалася одночасно із загальнолюдською культурою та є її органічною частиною. Вона задовольняє соціальні потреби у спілкуванні, грі та розвагах, у деяких формах самовираження особистості через соціально-активну корисну діяльність [7, с.7]. «Фізична культура, вирішуючи проблему відтворення фізичних здібностей людини, є важливою частиною культури суспільства в цілому. З одного боку, від духовної культури суспільства вона отримує і переробляє ідейно-теоретичну і науково-філософську інформацію, з іншого – вона сама збагачує культуру, науку, мистецтво, літературу спеціальними цінностями у вигляді теорії, наукових знань, методик фізичного розвитку і спортивного тренування. Фізична культура збагачує культуру суспільства унікальною інформацією про вплив на людину граничних фізичних і психічних навантажень, про особливості адаптації до них, про біологічні резерви організму. Ця інформація може використовуватися і використовується в суміжних науках – фізіології, біохімії. Діяльність у галузі фізичної культури має і матеріальні, дак і духовні цінності. Матеріальними цінностями фізичної культури є результати її впливу на біологічну сторону людини – фізичні якості, рухові можливості», - наголошує О.І. Іваненко [8].

Таким чином, фізична культура - це система знань, навичок, цінностей та практик, спрямованих на розвиток та підтримку фізичної активності, здоров'я, фізичної сили та витривалості людини. У свою чергу спорт представляє собою організовану діяльність, яка включає в себе змагання, тренування фізичних навичок з метою досягнення високих результатів. Він характеризується конкуренцією між спортсменами, дотриманням правил та норм, а також спеціалізованою спортивною інфраструктурою. Спорт включає в себе різні дисципліни та види змагань, які можуть бути індивідуальними або командними.

Особливе значення та соціальна цінність фізичної культури та спорту обумовлюють відмінну та важливу ознаку міжнародного співробітництва в сфері дії даних категорій – наявність державного інтересу. Зауважимо: державні інтереси – це будь-які інтер-

еси, які відстоює держава, адже це прямо пов'язано із її дією та розвитком. Вони є вираженням інтересів кожного окремого представника населення, групи осіб, партії, класу, етнонації, етнічної, релігійної та якихось інших спільнот, адже держава, передусім – інструмент забезпечення життєдіяльності відповідної групи людей, які проживають на її території [9, с.122]. Так, Законом України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 №3808-ХІІ передбачено, що держава сприяє міжнародному співробітництву у сфері фізичної культури і спорту. Здійснюється це за рахунок системи державного управління даною сферою, ключове місце в якій має центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, за сприяння відповідно інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування [10].

Роботу системи державного управління фізичною культурою та спортом направлено на забезпечення індикаторів розвитку даної сфери, до переліку яких відносяться показники рівня: «1) фізичного здоров'я різних груп населення; 2) залучення громадян до занять масовим спортом; 3) залучення осіб з інвалідністю до занять фізкультурно-спортивною реабілітацією; 4) залучення дітей та молоді, у тому числі дітей та молоді з інвалідністю, до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах; 5) досягнень спортсменів України на міжнародних спортивних змаганнях, передусім Олімпійських, Паралімпійських і Дефлімпійських іграх, Глобальних іграх спортсменів з порушенням інтелекту, Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту; 6) забезпеченості кадрами сфери фізичної культури і спорту; 7) фінансового та матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту; 8) створення умов для доступу осіб з інвалідністю до спортивних споруд» [10].

Висновки

Таким чином, проведений вище аналіз особливостей міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту по-

казує унікальність, а також соціальну, економічну та політичну важливість цих категорій. А відтак, міжнародне співробітництво у сфері фізичної культури та спорту найбільш доцільно тлумачити як регламентовану положеннями міжнародних та національних нормативно-правових актів цілеспрямовану, широку за обсягами та методологією здійснення, спільну транснаціональну діяльність України та інших суб'єктів міжнародного права, яка спрямована на забезпечення та розвиток фізичної культури та спорту.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) Уклад, і голов, ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Комзюк В.Т. Сутність та значення міжнародного співробітництва у діяльності митних органів. *Адміністративне право і процес*. 2013. №3(5). С.101-108.
3. Завидняк І.О. Поняття й сутність міжнародного співробітництва в розслідуванні фінансових злочинів транснаціонального характеру. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. №47. Том 2. С.102-105.
4. Гуславський В.С. Управління співробітництвом ОВС України з правоохоронними органами країн СНД: організаційно-правові засади [Текст] : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Гуславський Володимир Станіславович ; Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Х., 2006. 444 с.
5. Перецьолкін С.М. Конспект лекцій з дисципліни «Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності». Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2016. 54 с.
6. Репкіна Ю.М. Адміністративно-правові основи регулювання фізичної культури і спорту: дис... канд. юрид. наук: Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України. 2010. 232 с.
7. Конспект лекції. Т.В. Шепеленко, О.Р. Лучко, С.С. Довженко, М.І. Дорош. Харків: УкрДАЗТ, 2013. 28 с.
8. Іваненко О. І. Соціальна роль фізичної культури та спорту. Взаємодія духовного

SUMMARY

It has been established that international cooperation is a joint, wide-ranging, purposeful, transnational activity of two or more entities regulated by the norms of national and international law, which is organized and implemented on certain issues that are of particular importance on the territory of several states and/or for the entire international community. Given the proposed definition, international cooperation is used in many spheres of social life, one of which is physical culture and sports.

It is argued that physical culture is a system of knowledge, skills, values and practices aimed at the development and support of physical activity, health, physical strength and endurance of a person. In turn, sport is a more organized activity that includes competitions, training of physical skills with the aim of achieving high results. It is characterized by competition between athletes, compliance with rules and regulations, as well as specialized sports infrastructure. Sport includes various disciplines and types of competition, which can be individual or team.

It is summarized that international cooperation in the field of physical culture and sports is most expediently interpreted as a purposeful, wide-ranging in scope and methodology of implementation, regulated by the provisions of international and national normative legal acts, joint transnational activity of Ukraine and other subjects of international law, which is aimed at ensuring and developing physical culture and sports.

Keywords: physical culture, sport, cooperation, international cooperation.

й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості : збірник статей за матеріалами IV Міжн. науковопрактичної онлайн-конференції (Слов'янськ, Україна, 23-24 березня 2017 р.) у 2 томах. гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ : ДВНЗ "Донбаський державний педагогічний університет", 2017. Т. 1. С. 44-49.

9. Перепелиця Т.В. Діалектика національних і державних інтересів. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2013. №18. С.121-124.

10. Про фізичну культуру і спорт: закон від 24.12.1993 №3808-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. №14. Ст.80.